

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ, ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ ОСНОВИ ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу групи 472-1
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Бойко Максим Вадимович _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Марич Максим Григорович _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № 14 від 27 травня 2025 р.*

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

_____ *проф. Нікіфоров П.О.*

Анотація

Бойко М.В. Місцеві податки та збори, їх роль у формуванні фінансової основи органів самоврядування. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2025.

В кваліфікаційній роботі досліджені теоретичні та практичні аспекти місцевих податків та зборів, їх роль у формуванні доходів громад в Україні. Зроблено аналіз динаміки і складу місцевих податків та зборів, оцінено їх вплив на формування доходів українських громад. Досліджено вплив воєнних дій в Україні на місцеве оподаткування. Визначено основні проблеми місцевого оподаткування в сучасних умовах та шляхи збільшення ролі місцевих податків та зборів в Україні.

Ключові слова: місцеві податки та збори, місцеве оподаткування, доходи громад, фінансова основа органів самоврядування, бюджети місцевого самоврядування, єдиний податок, податок на майно.

Abstract

Boyko M.V. Local taxes and fees, their role in forming the financial basis of local governments. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 072 - Finance, banking and insurance. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025.

The qualification work explores the theoretical and practical aspects of local taxes and fees, their role in the formation of community income in Ukraine. The dynamics and composition of local taxes and fees are analyzed, and their impact on the formation of income in Ukrainian communities is assessed. The impact of military operations in Ukraine on local taxation is investigated. The main problems of local taxation in modern conditions and ways to increase the role of local taxes and fees in Ukraine are identified.

Keywords: local taxes and fees, local taxation, community revenues, financial basis of local governments, local government budgets, single tax, property tax.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ М.В. Бойко

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ, ЇХ ВИДИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ	5
1.1. Економічний зміст та функції місцевих податків та зборів	5
1.2. Види місцевих податків та зборів в Україні	9
1.3. Значення місцевого оподаткування для зміцнення фінансів громад	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ, ЇХ РОЛЬ У БЮДЖЕТАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	19
2.1. Аналіз динаміки і складу місцевих податків та зборів в Україні	19
2.2. Оцінка ролі місцевого оподаткування у формуванні доходів громад в Україні	24
2.3. Вплив воєнних дій в Україні на місцеве оподаткування та доходи громад	28
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	33
3.1. Проблеми місцевого оподаткування в сучасних умовах	33
3.2. Шляхи збільшення ролі місцевих податків та зборів для формування фінансової основи органів самоврядування	36
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми: Місцеве оподаткування – це дієвий та ефективний механізм самозабезпечення громад, який дозволяє за рахунок частини доходів мешканців громади забезпечувати суспільні послуги для них, утримувати мережу бюджетних установ та комунальних підприємств, які обслуговують місцеве населення.

Місцеве оподаткування є ключовим елементом фіскальної децентралізації, що забезпечує громадам власні джерела доходів та підвищує їхню бюджетну відповідальність. Фіскальна децентралізація відіграє основну роль у зростанні доходів, ефективності та рівності надання публічних послуг. У контексті України реформа децентралізації визнана однією з найуспішніших, а в країнах ЄС аналогічні зміни призвели до суттєвого підвищення ефективності місцевого управління. Водночас для більшості громад питання фінансової спроможності залишається актуальним, оскільки вона напряму залежить від обсягу власних податкових надходжень. Отже, актуальність даної тематики зумовила обрання теми «Місцеві податки та збори, їх роль у формуванні фінансової основи органів самоврядування».

Метою дипломної роботи є дослідити місцеві податки і збори в Україні, та визначити їх роль у формуванні дохідної основи місцевого самоврядування.

Основні завдання роботи:

- 1) визначити економічний зміст та функції місцевих податків та зборів;
- 2) розглянути різні види місцевих податків та зборів в Україні;
- 3) визначити значення місцевого оподаткування для зміцнення фінансів громад;
- 4) зробити аналіз динаміки і складу місцевих податків та зборів в Україні;

5) оцінити ролі місцевого оподаткування у формуванні доходів громад в Україні;

6) оцінити вплив воєнних дій в Україні на місцеве оподаткування та доходи громад;

7) визначити проблеми місцевого оподаткування в сучасних умовах;

8) запропонувати шляхи збільшення ролі місцевих податків та зборів для формування фінансової основи органів самоврядування.

Об'єкт написання роботи: місцеве оподаткування громад в Україні.

Предмет написання роботи: роль місцевих податків і зборів у формуванні фінансової основи органів самоврядування України.

Методологічна база дослідження: були використані методи дослідження, які включали:

а) загальнонаукові методи , а саме - історичний й логічний методи, індукція й дедукція, розвиток від абстрактного до конкретного, порівняння, аналіз та синтез тощо);

б) специфічні методи економічного дослідження - статистичні методи.

Інформаційна база дослідження: джерела аналітичних даних – портал бюджету України, статистичні матеріали - офіційна статистична звітність про місцеві податки і збори, інтернет-джерела.

Обсяг і структура випускної роботи: вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Обсяг роботи – 48 сторінок, у тому числі 10 таблиць, 9 малюнків.

РОЗДІЛ 1

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ, ЇХ ВИДИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ

1.1. Економічний зміст та функції місцевих податків та зборів

Місцеве оподаткування – це дієвий та ефективний механізм самозабезпечення громад, який дозволяє за рахунок частини доходів мешканців громади забезпечувати суспільні послуги для них, утримувати мережу бюджетних установ та комунальних підприємств, які обслуговують місцеве населення.

Місцеве оподаткування існує поряд із загальнодержавним оподаткуванням. Місцеве оподаткування – це права органів місцевого самоврядування встановлювати власні податки і збори та збирати їх до власних бюджетів, тобто право мати власні податки та ними розпоряджатися. Місцеві податки і збори встановлюються і діють лише на території громади. Загальнодержавне оподаткування – це право органів центральної влади у державі встановлювати загальнодержавні податки на всій території країни.

Місцеве оподаткування стало важливим джерелом для розвитку громад у часи набуття європейськими містами Магдебургського права [19], яке виникло у Європі у 13 столітті. Воно називалось за назвою німецького міста Магдебург та означало звільнення громади міста від влади феодалів та появу у ньому місцевого самоврядування. У міста з'явився магістрат і бургомістр, які управляли місцевим господарством за дорученням громади. Для утримання та управління місцевим господарством було необхідно мати фінансові ресурси, які оплачували мешканці громади за допомогою місцевого оподаткування.

Розглянемо економічний зміст місцевих податків та зборів. Для цього звернемося до учених, які досліджували їх раніше.

Вітчизняні учені А. Загородній та Г. Вознюк у своєму «Фінансово-економічному словнику» дають таке визначення місцевим податкам і зборам. Це – «...обов'язкові платежі юридичних осіб і громадян до місцевих бюджетів, які встановлюють органи місцевого самоврядування» [10, с. 264].

Український учений В. Кравченко у написаному ним підручнику під назвою «Місцеві фінанси України» називає місцевими податками і зборами «...обов'язкові платежі, які згідно із законодавством запроваджують органи місцевого самоврядування на підпорядкованій їм території та повністю зараховують до місцевих бюджетів» [16, с. 73]

Інші корифеї вітчизняної науки С. Юрій та В. Федосов у своєму підручнику «Фінанси» називають місцевими податками та зборами «...обов'язкові платежі, які встановлюються місцевими органами влади і є обов'язковими до сплати за встановленими ставками тільки на певній території» [36, с. 97].

Ще одна учена України О. Кириленко у написаному нею підручнику «Місцеві фінанси» вважає місцеві податки і збори як «...обов'язковими внесками до місцевих бюджетів, які здійснюють платники в порядку та на умовах, визначених законами про оподаткування» [14, с. 75].

Відомий вчений А.Крисоватий дає наступне визначення місцевим податкам та зборам, це - «...обов'язкові платежі юридичних осіб і громадян до бюджетів місцевого самоврядування, які встановлюють місцеві ради» [17, с. 200].

Українська учена О. Романенко у власному підручнику «Фінанси» так визначила сутність місцевих податків і зборів, це - «...обов'язкові платежі, які встановлюють сільські, селищні та міські ради, справляють у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховують до їх бюджетів» [32, с. 65].

Отже, розглянувши зміст місцевих податків і зборів у інтерпретації вітчизняних учених, можна дати таке визначення цій економічній категорії. Місцеві податки і збори – це регулярні обов'язкові або добровільні внески,

які запроваджують органи місцевого самоврядування на підзвітній території з метою фінансового забезпечення покладених на них функцій та утримання місцевого господарства.

Права для місцевого самоврядування на установлення місцевих податків та зборів встановлене в Україні статтею 143 Конституції України, де визначено, що «...органи місцевого самоврядування встановлюють місцеві податки та збори» [15].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» регламентує наступне положення для місцевих бюджетів: вони мають бути «...достатніми для здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень щодо забезпечення мешканців відповідних громад якісними публічними послугами» [31].

Основним документом у сфері оподаткування в Україні є Податковий кодекс України. Статтею 8 цього Кодексу встановлено, що до місцевих належать «...податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим Кодексом, рішеннями сільських, селищних, міських рад у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад» [30].

У статті десять Податкового кодексу України встановлено такі місцеві податки:

- податок на майно;
- єдиний податок.

У статті 10 Податкового кодексу України встановлено такі місцеві збори:

- збір за місця для паркування для транспортних засобів;
- туристичний збір.

Кожна місцева рада громади встановлює перелік місцевих податків та зборів та приймає рішення щодо їх запровадження на своїй території.

Функції місцевих податків і зборів можна побачити у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Функції місцевих податків і зборів

№ п/п	Функції	Зміст
1.	Фіскальна	Через надходження впроваджених органами місцевого самоврядування місцевих податків та зборів поповнюються доходи бюджету громади, забезпечується ефективне виконання завдань та функцій місцевого самоврядування
2.	Регулююча	За допомогою регулюючої функції органи місцевого самоврядування через зміну ставок для місцевих податків й зборів можуть впливати на економічний стан та діяльність підприємств та мешканців. Наприклад, зменшив податкові ставки, можна стимулювати здійснення підприємницької діяльності у тій чи іншій сфері. А піднімаючи податкові ставки, можна збільшити доходи місцевого бюджету, а, також, обмежити підприємницьку активність бізнесу громади
3.	Стимулююча	Через проведення раціональної податкової політики та ставок місцевих податків та зборів можна стимулювати підприємництво та сприяти економічному розвитку на території громади. Сприятливі податкові режими можуть сприяти залученню нових інвестицій та створювати нові робочі місця
4.	Контролююча	Цю функція передбачає контроль за повною та ефективною сплатою платниками місцевих податків належних до сплати коштів. Адже, гроші повинні були витрачені ефективно та відповідно до бюджетного розпису.
5.	Децентралізації	Цю функції діє в Україні з 2014 року разом із набуттям реформи децентралізації. Місцеве самоврядування отримало більші повноваження разом із фінансовими ресурсами з боку держави, громади стали більш самостійними у прийнятті рішень та виконанні обов'язків, які на них покладені

Продовження табл.. 1.1

6.	Функція спільного фінансування	Ця функція означає, що місцеві податки і збори в Україні можуть використовуватись для потреб співфінансування проектів та програм, які є спільними для кількох громад або районів. Завдяки цій функції можна спільно реалізувати ті проекти та програми, що мають важливий соціальний, інфраструктурний, і економічний вплив на мешканців громад
----	--------------------------------	--

Джерело: складено автором за [12]

Отже, основними функціями місцевих податків і зборів в Україні є наступні:

- 1) фінансова;
- 2) регулююча;
- 3) стимулююча;
- 4) контрольна;
- 5) децентралізація;
- 6) функція спільного фінансування.

1.2. Види місцевих податків та зборів в Україні

У статті 10 Податкового кодексу України встановлено такі місцеві податки:

- податок на майно;
- єдиний податок.

У статті 10 Податкового кодексу України встановлено такі місцеві збори:

- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Податок на майно в Україні складається із:

- плати за землю;
- податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- транспортного податку.

Встановленні інших податків і зборів в Україні заборонено.

Місцеві податки і збори в Україні можна побачити на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Місцеві податки і збори в Україні

«Місцеві ради обов'язково установлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю, крім земельного податку за лісові землі). Місцеві ради в межах повноважень, визначених Податковим Кодексом, вирішують питання відповідно до вимог цього Кодексу щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за

місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору та земельного податку за лісові землі» [30].

Розглянемо окремі місцеві податки і збори.

Єдиний податок (ЄП) – це податок для малого та середнього бізнесу, якій замінює ряд звичайних податків. Він пов'язаний із поняттям спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Підприємці на єдиному податку повинні вести спрощену систему обліку та звітності. Платники ЄП звільняються від обов'язків нарахування та сплати, ведення звітності із таких податків і зборів:

- податку із доходів фізичних осіб (для фізичних осіб підприємців);
- податку на прибуток для підприємств;
- податку на додану вартість (ПДВ) для операцій із постачання товарів, робіт або послуг на території України, окрім податку на додану вартість, який сплачується юридичними особами, що сплачують його за ставкою 6 %;
- земельного податку для платників єдиного податку 1,2 або 3 груп
- зборів за спеціальне використання води та лісних ресурсів;
- збору за деякі види діяльності підприємницької.

Основні характеристики єдиного податку можна побачити у таблиці

1.2.

Податок на майно в Україні включає до свого складу:

- податок на нерухомість, що відмінна від земельної ділянки;
- плата або податок за землю;
- транспортний податок за автомобілі.

База оподаткування для житлової нерухомості зменшується:

- для квартири - на 60 метрів квадратних;
- для житлового будинку - на 120 метрів квадратних;
- для різних типів об'єктів (квартира+будинок) житлової нерухомості - на 180 квадратних метрів.

Таблиця 1.2

Основні характеристики єдиного податку в Україні

Елемент податку	Перша група	Друга група	Третя група	Четверта група
1	2	3	4	5
Платники	ФОП без використання найманої праці. Річний дохід не перевищує 167 мінімальних зарплат	ФОП, до 10 найманих осіб. Річний дохід не перевищує 834 мінімальних зарплат	ФОП і юридичні особи без обмеження кількості найманих осіб. Річний дохід не перевищує 1167 мінімальних зарплат	Товаровиробники у сільському господарстві з часткою доходу від реалізації с/г продукції більше 75 %
Об'єкт	-	-	Дохід платника	Площа земель
Ставки	До 10 % від прожиткового мінімуму	До 20 % від мінімальної зарплати	3 % доходу для платників ПДВ, 5 % для неплатників	0,95 % грошової оцінки - для ріллі, пасовищ; 0,57 % грошової оцінки - для ріллі, пасовищ в гірських та поліських зонах
Податковий період	рік	рік	квартал	рік

Джерело: [4].

Основні характеристики податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, можна побачити у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Основні характеристики податку на нерухоме майно в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Фізичні й юридичні особи, які є власники нерухомості
База	Загальна площа об'єкта нерухомості
Ставки	Не більше 1,5 % від мінімальної зарплати на 1 січня за 1 квадратний метр
Податковий період	Календарний рік

Джерело: [4]

Плата за землю в Україні поділяється на: земельний податок та орендну плату за землю.

Земельний податок сплачують власники земельних ділянок, земельних часток (паїв), та постійні землекористувачі.

Основні характеристики земельного податку можна побачити у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Основні характеристики земельного податку в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Власники земельних ділянок, паїв, землекористувачі
База	Грошова оцінка землі, площа землі
Об'єкт	Земельні ділянки, паї
Ставки	Для власності: - не більше 3 % грошової оцінки; - не більше 1 % від грошової оцінки для земель загального користування; - не менше 0,3 % та не більше 1% від грошової оцінки для сільськогосподарських угідь; - не більше 0,1 % для лісових земель. Для земель у постійному користуванні: - не більше 12 % за земельні ділянки , окрім державної та комунальної власності; - не більше 5 % за земельні ділянки , які розташовані за межами населених пунктів,
Податковий період	Календарний рік

Джерело: [4]

Основні засади сплати транспортного податку в Україні можна побачити у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Основні засади сплати транспортного податку в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Власники легкових авто – населення та підприємства
Об'єкт	Легкові авто віком більше 5 років та вартістю більше 375 мінімальних зарплат на 1 січня звітного року
Ставки	25 тисяч гривень з авто
Податковий період	Календарний рік

Джерело: [4]

Збір за місця з паркування для транспортних засобів є платою за діяльність із паркування авто на платних парковках та спеціально відведених для паркування автостоянках. Майданчики для платного паркування належить територіальній громаді і на них відповідно до рішень громади здійснюється платне паркування транспорту. Спеціально відведені автостоянки належать на правах власності територіальній громаді з встановленням правил та відповідальності за збереження автомобілей. До спеціально відведених громадою автостоянок належать комунальні гаражі, паркінги або стоянки, для здійснення організації з паркування засобів транспорту.

Основні засади сплати збору за паркування в Україні можна побачити у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Основні засади сплати збору за паркування в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Юридичні особи та ФОП
Об'єкт	Земельна ділянка для паркування, комунальні гаражі, стоянки, паркінги
Ставки	За кожен день у гривнях за 1 кв. метр площі у розмірі 0,075 % мінімальної зарплати на 1 січня звітного року
Податковий період	Календарний квартал

Джерело: [4]

Основні засади сплати туристичного збору в Україні можна побачити у таблиці 1.7.

В Україні існують місцеві податки податок на майно , єдиний податок, й місцеві збори - збір з місць для паркування транспортних засобів й туристичний збір. Податок на майно в Україні складається із трьох податків - плати за землю, податку на нерухомість, та транспортного податку.

Таблиця 1.7

Основні засади та елементи сплати туристичного збору в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Громадяни України та іноземці, що тимчасово розміщені на території громади у місцях проживання
База	Загальна кількість днів проживання
Ставки	з однієї особи за 1 добу тимчасового розміщення: - для внутрішнього туризму - до 0,5 % мінімальної зарплати; - для в'їзного туризму - до 5 % мінімальної зарплати.
Податкові агенти	Юридичні особи, фізичні особи-підприємці, квартирно-посередницькі організації, що надають послуги з тимчасового розміщення осіб у місцях проживання або ночівлі
Податковий період	Календарний квартал

Джерело: [4]

Отже, в Україні є такі місцеві податки як податок на майно й єдиний податок, а також такі місцеві збори - збори за місця для паркування автомобілей та туристичний збір. Податок на майно в Україні складається із трьох податків - плати за землю, податку на нерухомість або майно, відмінне від земельної ділянки та транспортного податку.

1.3. Значення місцевого оподаткування для зміцнення фінансів громад

Місьцеве оподаткування є ключовим елементом фіскальної децентралізації, що забезпечує громадам власні джерела доходів та підвищує їхню бюджетну відповідальність. Фіскальна децентралізація відіграє основну роль у зростанні доходів, ефективності та рівності надання публічних послуг. У контексті України реформа децентралізації визнана однією з найуспішніших, а в країнах ЄС аналогічні зміни призвели до суттєвого підвищення ефективності місцевого управління. Водночас для більшості громад питання фінансової спроможності залишається актуальним, оскільки вона напряду залежить від обсягу власних податкових надходжень.

Податкова автономія громад означає можливість місцевих органів влади самостійно встановлювати ставки і бази місцевих податків (в межах законодавчих норм), що забезпечує більшу гнучкість у формуванні доходів. Бюджетна відповідальність передбачає обов'язок громади збалансувати видатки з доходами та раціонально управляти ресурсами.

З 2015 року в Україні тривають реформи децентралізації, спрямовані на передачу значної частки податкових надходжень на місцевий рівень. Зокрема, більша частка податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) 64 % закріплена за громадами, та запроваджено єдиний податок для малого бізнесу. Найважливішими джерелами власних доходів місцевих бюджетів є місцеві податки і збори - єдиний податок, податок на майно та місцеві збори. Водночас місцеві бюджети досі значно залежать від трансфертів із держбюджету: дослідження показують, що протягом останніх років частка трансфертів переважала над податковими надходженнями. Громади спрямовують кошти на місцеву інфраструктуру та соціальні послуги. Під час повномасштабної війни місцеві органи влади продемонстрували високу стійкість, забезпечуючи життєдіяльність територій і зміцнюючи обороноздатність держави [3].

В Європейському Союзі в середньому власні місцеві податки становлять близько 32 % місцевих надходжень, але в багатьох країнах ця частка є набагато нижчою (менше 20 % у низці держав, наприклад, Естонія, Чехія, Литва, Нідерланди). Натомість, суттєвий обсяг надходжень забезпечують міжбюджетні трансферти (до 50 % доходів).

У різних країнах використовуються різні місцеві податки: наприклад, у Німеччині й Іспанії існують комунальні податки на майно та доходи, тоді як у багатьох країнах Східної Європи власні місцеві податки є порівняно малими. Податок на нерухомість діє майже повсюдно, але часто його базу занижено: так, загальний збір податку на нерухомість у країнах ЄС становить лише близько 0,5 % приватного капіталу (значно менше, ніж наприклад 1,8 % у США). Успішні практики демонструють північні країни Європи (Ісландія,

Швеція, Швейцарія тощо), де власні місцеві податки забезпечують понад 55 % місцевих доходів громад [3].

У Сполучених Штатах Америки локальні органи влади мають значну податкову автономію. Основним джерелом доходів місцевих бюджетів є податок на нерухоме майно: у 2022 році він забезпечував 32,2 % сукупних податкових надходжень штатів та місцевих органів влади (переважна частина із них — 73 % місцеві). Інші важливі джерела — податки з продажів і прибуткові податки. Наприклад, у 2021 році загальний податок на майно дав близько 15 % від усіх податкових надходжень штатів і місцевої влади, прибуткові податки — 13 %, а податки з продажів — 12 %. Місцеві бюджети США фінансують школи, поліцію, дороги та інші послуги. Місцева влада зазвичай самостійно встановлює ставки податку на майно (округи та муніципалітети мають широкі повноваження у цьому питанні).

Збільшення ролі місцевих податків та зборів й збільшення їх частки у доходах громад в Україні є одним із найголовніших завдань для економічної та фінансової політики нашої держави.

«Місцеві податки та збори є тим інструментом, який забезпечує економічну безпеку держави та суспільства, виконуючи фіскальну, соціальну, регулюючу функції. Важливість та суттєве наповнення яких залежить від економічної активності суб'єктів господарювання та соціально-економічного стану громади» [4].

В Україні наразі роль місцевих податків і зборів для зміцнення фінансів громад є надзвичайно високою, оскільки вони забезпечують фінансування нагальних потреб мешканців громад – ремонту та утримання доріг та площ, експлуатацію місцевого транспорту, освітлення та озеленення вулиць, їх прибирання, ремонт місцевої соціальної та економічної інфраструктури, експлуатацію та ремонт комунальних мереж тощо.

Підвищення ролі місцевих податків та зборів й збільшення їх частки у доходах громад в Україні є одним із найголовніших завдань для економічної та фінансової політики нашої держави.

Отже, місцеві податки і збори – це регулярні обов’язкові або добровільні внески, які запроваджують органи місцевого самоврядування на підзвітній території з метою фінансового забезпечення покладених на них функцій та утримання місцевого господарства.

В Україні впроваджені такі місцеві податки як податки на майно і єдиний податок, і такі місцеві збори як збори з місць для паркування транспортних засобів, і туристичний збір. Податок на майно в Україні складається із трьох податків - плати з землі, податку на нерухоме майно, яке відмінне від земельної ділянки і транспортного податку.

З 2015 року в Україні тривають реформи децентралізації, спрямовані на передачу значної частки податкових надходжень на місцевий рівень. Фіскальна децентралізація в Україні відіграє основну роль у зростанні доходів, ефективності та рівності надання публічних послуг. Найважливішими джерелами власних доходів місцевих бюджетів в Україні є місцеві податки і збори - єдиний податок, податок на майно та місцеві збори. Водночас місцеві бюджети досі значно залежать від трансфертів із держбюджету. Частка місцевих податків і зборів у доходах громад в Україні є меншою за подібні показники в Європейському Союзі та США.

Під час повномасштабної війни в Україні місцеве самоврядування продемонструвало високу стійкість, забезпечуючи життєдіяльність територій і зміцнюючи обороноздатність держави.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ, ЇХ РОЛЬ У БЮДЖЕТАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Аналіз динаміки і складу місцевих податків та зборів в Україні

У другому розділі зробимо аналіз динаміки і складу місцевих податків та зборів в Україні за 2022 – 2024 роки. Спочатку проаналізуємо динаміку місцевих податків та зборів в Україні за 2022 – 2024 роки у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки місцевих податків та зборів в Україні
за 2022 – 2024 роки

№	Назва податку або збору	Сума місцевих податків і зборів, млн. грн..			Темп росту, %		
		2022 рік	2023 рік	2024 рік	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Податок на майно	36790,8	43829,4	50237,9	119,1	114,6	136,6
2.	Збір з місць для паркування транспортних засобів	101,8	151,4	174,1	148,8	115,0	171,0
3.	Туристичний збір	186,4	222,6	273,1	119,4	122,7	146,5
4.	Єдиний податок	47226,1	55805,4	69129,0	118,2	123,9	146,4
	РАЗОМ	84305,1	100008,8	119814,3	118,6	119,8	142,1

Джерело: розраховано самостійно за [8]

Як видно у таблиці 2.1, динаміка місцевих податків та зборів в Україні за 2022 – 2024 роки є позитивною, відбувався постійний ріст надходжень.

Найбільший темп зростання у 2023 році показав збір за місця для паркування транспортних засобів – на 48,8 % порівняно із попереднім роком, а найменший – єдиний податок – 18,2 %. Найбільший темп зростання у 2024 році показав туристичний збір – на 22,7 % порівняно із попереднім роком, а

найменший – податок на майно – 14,6 %. Найбільший темп зростання за 2022 – 2024 роки показав збір за місця для паркування транспортних засобів – на 71,0 %, а найменший – єдиний податок – 36,6 %.

Динаміку зростання місцевих податків і зборів за 2022 – 2024 роки показано на рис. 2.1.

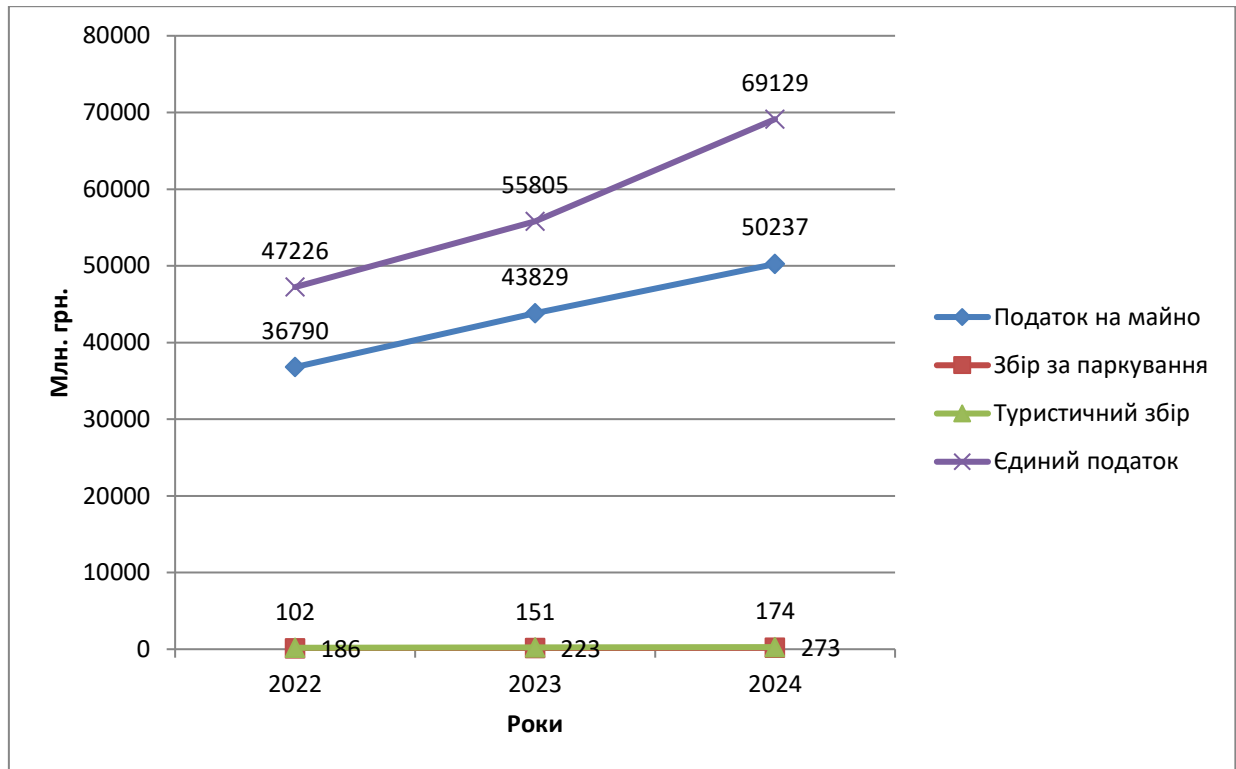

Рис. 2.1. Динаміка зростання місцевих податків і зборів в Україні за 2022 – 2024 роки [8]

На рис. 2.1. показано, як зросли місцеві податки і збори за 3 роки. Найбільшим за надходженням місцевим податком в Україні є єдиний податок, який зростав на 21903 млн. грн.

Другим за надходженням в Україні є податок на майно, який зріс на 13447 млн. грн.

Третім за сумою є туристичний збір, який в Україні за 3 роки зріс на 87,7 млн. грн.

Четвертим за надходженнями є збір за місця для паркування транспортних засобів, який зріс на 72,3 млн. грн.. за 2022-2024 роки.

Розглянемо, якою була структура місцевих податків і зборів за 3 роки – 2022 – 2024. Цю структуру можна розмістити та зробити аналіз у табл.. 2.2

Таблиця 2.2

Аналіз структури місцевих податків та зборів в Україні
за 2022 – 2024 роки

№	Назва податку або збору	Сума місцевих податків і зборів, млн.. грн..			Частка місцевих податків і зборів, у %		
		2022 рік	2023 рік	2024 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Податок на майно	36790,8	43829,4	50237,9	43,6	43,8	41,9
2.	Збір з місць для паркування транспортних засобів	101,8	151,4	174,1	0,1	0,2	0,2
3.	Туристичний збір	186,4	222,6	273,1	0,2	0,2	0,2
4.	Єдиний податок	47226,1	55805,4	69129,0	56,1	55,8	57,7
	РАЗОМ	84305,1	100008,8	119814,3	100	100	100

Джерело: розраховано самостійно за [8]

У таблиці 2.2 зроблено аналіз питомої ваги податків і зборів. Найбільшу частку у доходах громад має єдиний податок – у 2022 році – 56,1 %, у 2023 році – 55,8 %, у 2024 році – 57,7 %.

На другому місті за частотою надходжень є податок на майно – у 2022 році його частка склала – 43,6 %, у 2023 році – 43,8 %, у 2024 році – 41,9 %.

Частка місцевих зборів у доходах місцевих податків і зборів є незначною. Туристичний збір складає 0,2 % від усіх надходжень місцевих податків і зборів, а збір за місця для паркування транспортних засобів теж складає 0,2 % від усіх надходжень місцевих податків і зборів в Україні.

Як відомо, податок на майно в Україні має у складі 3 податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, земельний податок та транспортний податок.

Розглянемо, яке місце займають ці податки для майнових надходжень. Структуру податку на майно за 2022 – 2024 роки можна побачити на рис. 2.2, 2.3 та 2.4.

Рис. 2.2. Структура податку на майно в Україні в 2022 році [8]

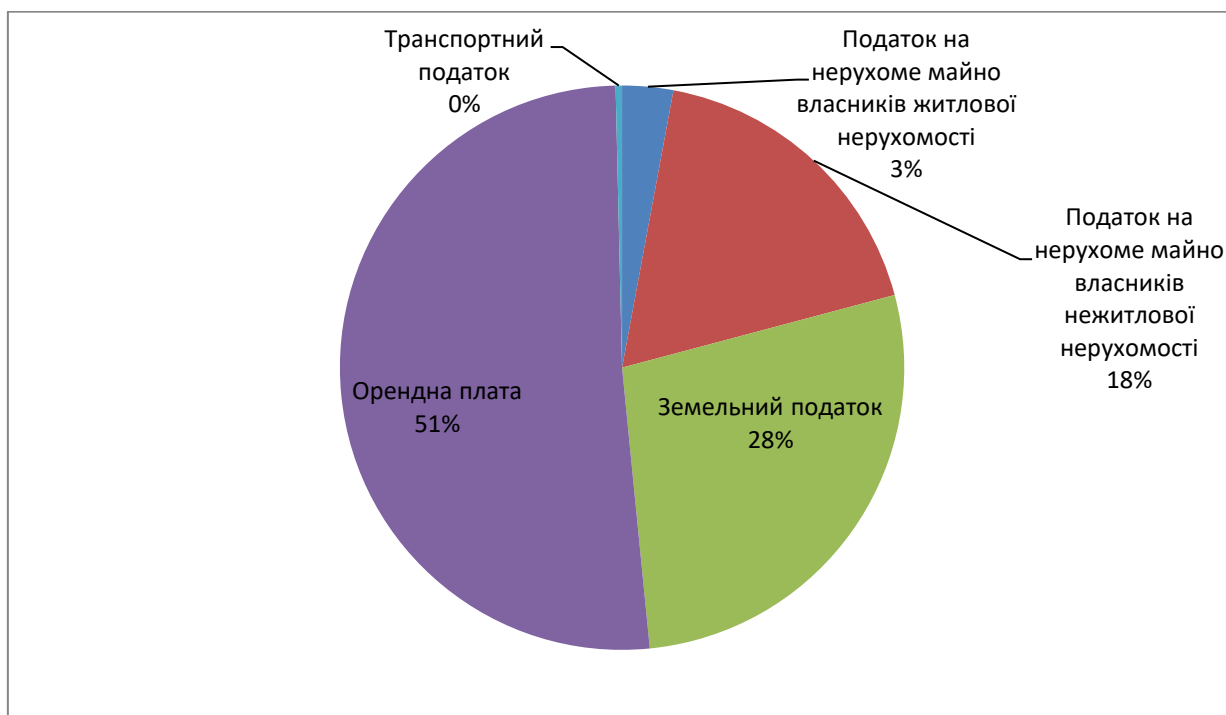

Рис. 2.3. Структура податку на майно в Україні в 2023 році [8]

Рис. 2.4. Структура податку на майно в Україні в 2024 році [8]

Аналіз структури податку на майно в Україні показує, що найбільшу частку у майнових податках займає орендна плата – 50 % у 2022 році, 51 % у 2023 році та 49 % у 2024 році.

Земельний податок серед майнових надходжень займає 30 % у 2022 році, 28 % у 2023 році та 28 % у 2024 році.

Податок на нерухоме майно власників нежитлової нерухомості займає 18 % серед майнових надходжень в Україні.

Податок на нерухоме майно власників житлової нерухомості щороку збільшувався на 1 % , 2 % серед майнових надходжень в Україні він мав у 2022 році, 3 % серед майнових надходжень в Україні він мав у 2023 році, та 4 % серед майнових надходжень в Україні він мав у 2024 році.

Транспортний податок на має суттєвого значення у майнових податках в Україні – він складає усього до 1 % у структурі податку на майно за останні роки в Україні.

Біля 80 % від податку на майно громад в Україні містить орендна плата та земельний податок.

2.2. Оцінка ролі місцевого оподаткування у формуванні доходів громад в Україні

Для того, щоб оцінити роль місцевого оподаткування у формуванні доходів громад в Україні потрібно визначити, яку питому вагу займають місцеві податки і збори у загальній сумі податкових надходжень та доходів громад в Україні.

Розрахуємо питому вагу місцевих податків і зборів у загальній сумі податкових надходжень громад в Україні за 2022 – 2024 роки (рис. 2.5-2.7).

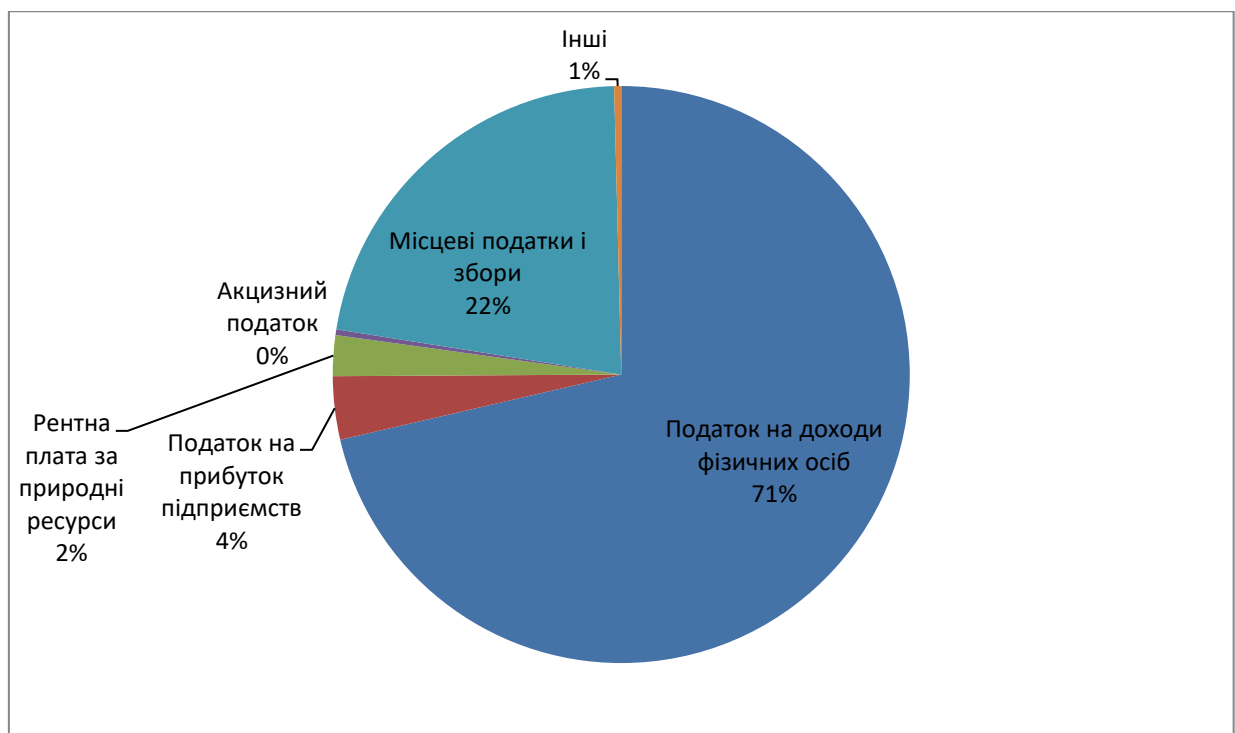

Рис. 2.5. Структура податкових доходів місцевих бюджетів в Україні за 2022 рік [8]

Як показує аналіз на рис. 2.5, питома вага місцевих податків і зборів у загальній сумі податкових надходжень громад в Україні за 2022 рік склала 22 %. Це доволі вагомий показник, місцеві податкові надходження складають друге місце за сумою податків після податку на доходи фізичних осіб, частка якого досягає 71 % у 2022 році.

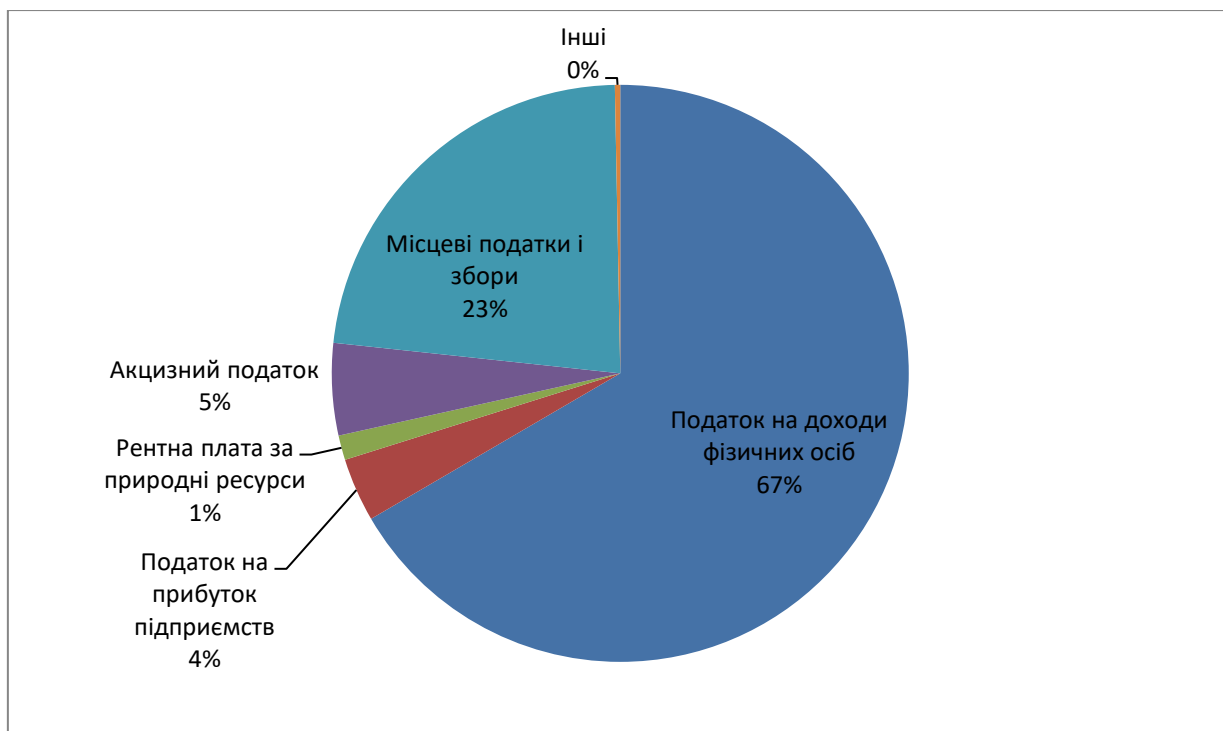

Рис. 2.6. Структура податкових доходів
місцевих бюджетів в Україні за 2023 рік [8]

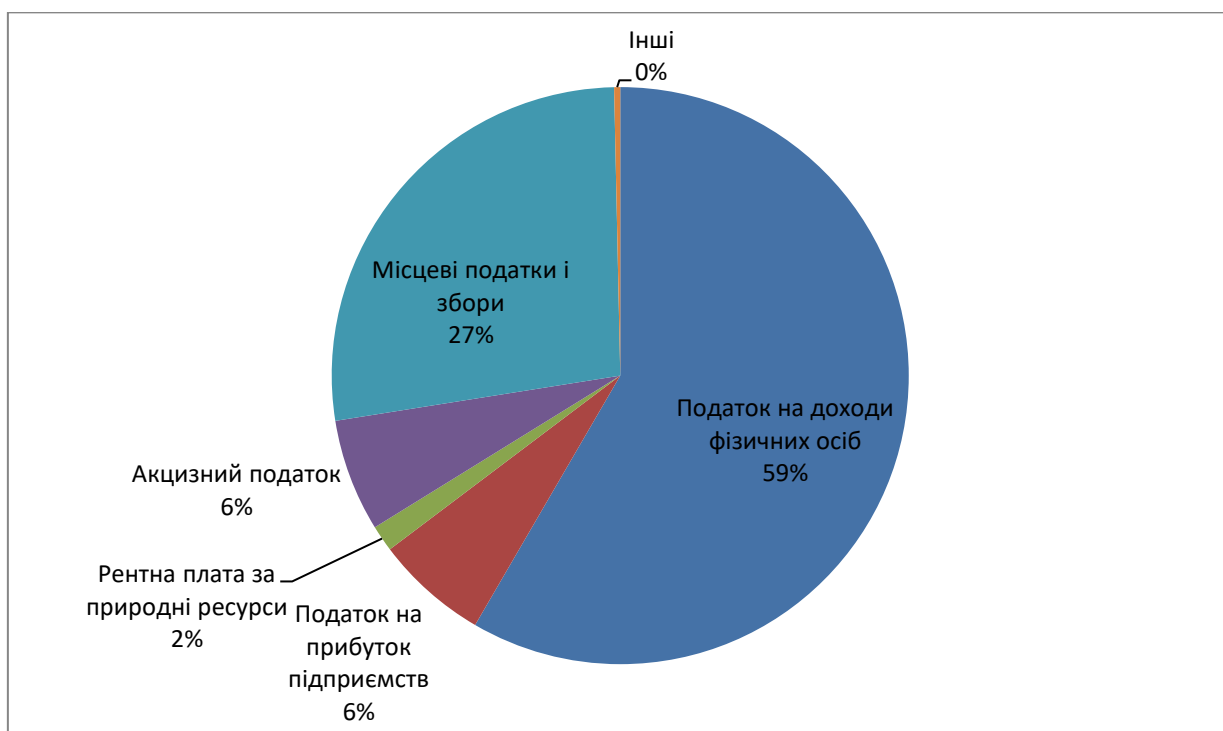

Рис. 2.7. Структура податкових доходів
місцевих бюджетів в Україні за 2024 рік [8]

Як показує аналіз структури податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні за 2022 - 2024 роки, місцеві податки і збори мали кожен

наступний рік все більшу питому вагу у загальній сумі податкових надходжень громад. Так, у 2022 році така частка була 22 %, у 2023 році – 23 %, а у 2024 році – вже 27 %. Тобто, роль місцевих податків і зборів у доходах громад із кожним роком зростала. Натомість, з кожним роком зменшувалась частка податку на доходи фізичних осіб, частка якого зменшилась з 71 % у 2022 році до 59 % у 2024 році. Також, зростала частка акцизного податку та податку на прибуток підприємств у податкових доходах місцевих бюджетів, які у 2024 році зросли до 6 % з кожного податку.

Порівняємо динаміку місцевих податків і зборів порівняно з іншими податковими надходженнями громад в Україні (рис. 2.8).

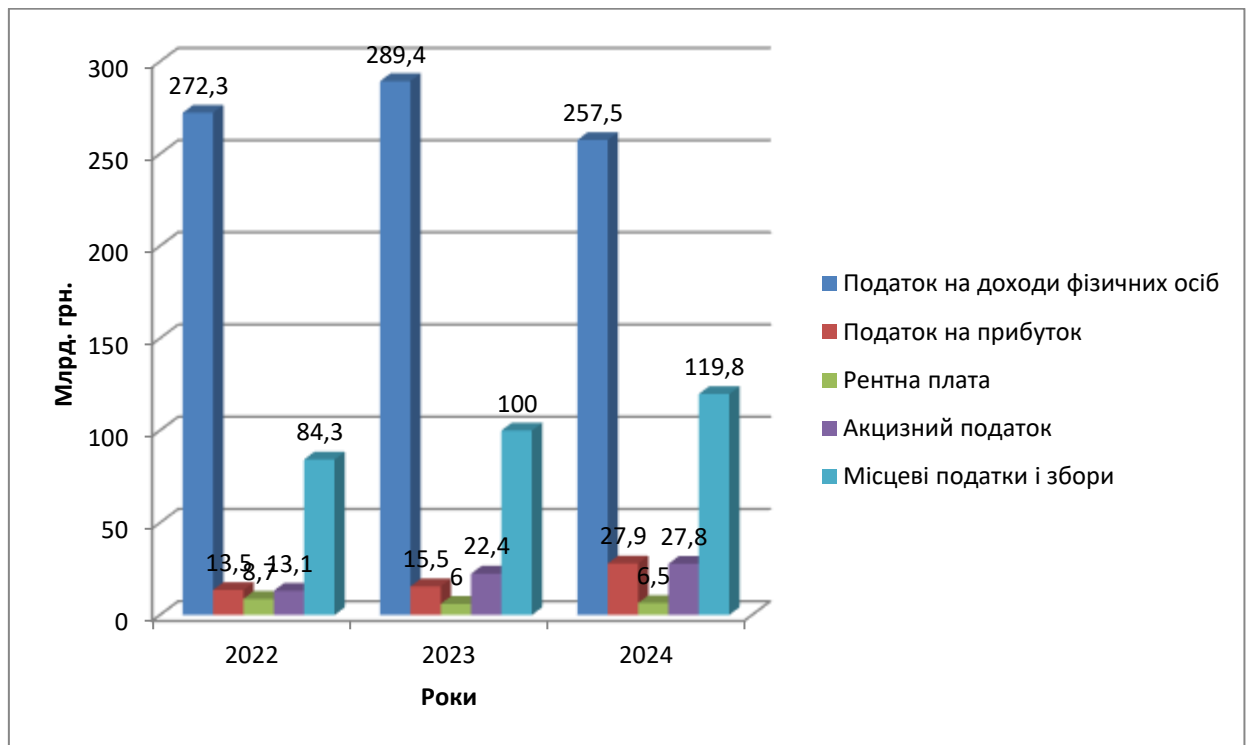

Рис. 2.8. Динаміка податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні за 2022 – 2024 роки, млрд.. грн. [8]

Отже, з рис. 2.8. можна побачити, що місцеві податки грають вагоме місце у податкових доходах громад, вони є другими за надходженнями після податку з доходів фізичних осіб та щорічно зростають.

Роль місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів можна побачити через аналіз їх питомої ваги у доходах громад в Україні. У таблиці 2.3. зробимо такий аналіз.

Таблиця 2.3

Частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів
України за 2022 – 2024 роки

№ п/п	Назва надходжень	2022 рік		2023 рік		2024 рік	
		Сума, млрд.. грн..	Питома вага, %	Сума, млрд.. грн..	Питома вага, %	Сума, млрд.. грн..	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Доходи місцевих бюджетів	555,1	100	652,6	100	679,5	100
2	Місцеві податки і збори	84,3	15,2	100	15,3	119,8	17,6

Джерело: розраховано самостійно за [8]

Аналіз у таблиці 2.3 показав, що питома вага місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів України за 2022 – 2024 роки є ваговою. У 2022 році вона була на рівні 15, %, у 2023 році – 15,3 %, у 2024 році – 17,6 %. Тобто роль місцевих податків і зборів у надходженнях громад протягом останніх років неухильно зростала та досягла у 2024 році показника 17,6 %, що є середнім показником є східноєвропейських країнах.

Отже, проведений аналіз показав, місцеві податки і збори в Україні грають вагоме місце у податкових доходах громад, вони є другими за надходженнями після податку з доходів фізичних осіб та щорічно зростають. Отже, у місцевого оподаткування в Україні є перспективи до розвитку та зростання їх ролі у формуванні фінансової основи органів самоврядування.

2.3. Вплив воєнних дій в Україні на місцеве оподаткування та доходи громад

Із початком війни у лютому 2022 року уряд України вирішив запровадити податкові пільги для підприємців, оскільки потрібно було підтримати вітчизняний бізнес, який зіткнувся із воєнними викликами:

- обстрілами;
- звільненням працівників та виїздом їх за кордон;
- релокацією;
- мобілізацією найманих працівників;
- нестачею робочих кадрів;
- порушенням логістичних маршрутів;
- іншими труднощами військового часу.

Для цього були запроваджені податкові пільги для підприємців, що перебувають на спрощеній системі оподаткування. Уряд визначив, що «з 1 квітня 2022 року до кінця воєнного стану ФОП, платники єдиного податку 1-ї та 2-ї групи, мають право не сплачувати єдиний податок. Декларація за цей період не підлягає заповненню» [29].

Податкові пільги вносились ,також , і для платників єдиного податку третьої групи, зокрема:

- ставка єдиного податку для них на період воєнного стану буде 2 %, а не 3 або 5 %;
- платники третьої групи звільнялись від обов'язків з нарахування, сплати й подання звіту з ПДВ для операцій із постачання товарів, робіт і послуг на території України.

Була відкрита «можливість для ФОП та юридичних осіб обрати спрощену систему оподаткування при граничному розмірі календарного доходу не більше 10 мільярдів гривень на рік. Окрім обсягу доходу, суб'єкти господарювання мають відповідати таким вимогам:

- є резидентом України;

- не здійснюють діяльність з організації, проведення азартних ігор, парі, лотерей; обміну іноземної валюти; експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів в ємностях до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин); видобуток, реалізацію корисних копалин.

- не є фінансовою установою або реєстратором цінних паперів;
- не є представництвом чи відокремленим підрозділом юридичної особи, яка не є платником єдиного податку» [29].

На період дії воєнного часу було скорочено перелік вимог для тих, хто хоче обрати спрощену систему оподаткування. Вже «1 квітня 2022 року Верховна Рада прийняла Закон щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану №7234, який передбачає:

- для платників єдиного податку 3-ї групи (2%) не застосовується обмеження щодо обсягу доходу на рік;

- додано можливість перебування на цій системі оподаткування суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з роздрібної торгівлі підакцизними товарами, з видобування підземних та поверхневих вод та надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення;

- врегульовано наслідки з оподаткування податком на прибуток підприємств при переході платників податків із загальної системи оподаткування на спрощену із застосуванням ставки 2% і навпаки (наприклад, якщо на дату переходу на систему за ставкою 2% мала місце переплата з податку на прибуток, вона може бути зарахована для погашення заборгованості після зворотного переходу до сплати податку на прибуток).

- На період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, в якому скасовано воєнний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю на територіях, на яких ведуться бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих російськими військами. Перелік таких територій визначатиме Кабмін.

- Крім цього, за 2022 та 2023 роки не нараховується та не сплачується загальне мінімальне податкове зобов'язання з цих ділянок» [29].

Отже, на початку війни протягом 2022 року було значно послаблено податкове навантаження на бізнес, що відіграло значну роль для його діяльності, оскільки можливість не сплачувати податки або їх зменшити позитивно сприяла бізнесовій діяльності. Проте це створило іншу проблему. Бюджети громад почали недотримувати податкові надходження через застосування податкових пільг.

Виконавчий директор Асоціації міст України Олександр Слобожан висловив пропозицію, щоб такі пільги застосовувались не до усіх підприємців, а лише до тих, які працюють у зоні ризику – прифронтових областях, а для усіх інших підприємців податкові пільги не запроваджувати. Також, він запропонував не забороняти продаж алкоголю для областей Західної України [22].

За приблизною оцінкою виконавчого директора АМУ Олександра Слобожана приблизні втрати бюджетів громад від зміни податкового законодавства щодо запровадження пільг з податків на майно та єдиного податку для бізнесу «складають десь 50-60 млрд. гривень. Втрати точно більше 50 мільярдів, адже знизилася податкова активність громадян. Багато представників бізнесу просто закрилася і не платять податки» [22].

Отже, пільги для бізнесу із спати місцевих податків на початку війни вплинули на фінансові ресурси громад двояко: з одного боку, запровадження пільг сприяло бізнесу адаптуватися до нових важких умов військового часу, а з іншої, призвело до втрат податкових доходів громад у сумі 50- 60 млрд. гривень на рік, загалом до 100 млрд. грн.

Тому, із 1 серпня 2023 року було скасовано більшість податкових пільг щодо місцевих податків, які були запроваджені на період військового часу, та було повернуто довоєнну систему оподаткування з деякими змінами.

З 1 серпня 2023 року було скасовано пільгову систему оподаткування єдиним податком зі ставкою 2 % (Особлива система).

«Платники податків, що використовували Особливу систему та не відмовилися від її використання самостійно, з 1 серпня 2023 року автоматично вважаються такими, що застосовують систему оподаткування, на якій вони перебували до її обрання. У свою чергу, новостворені суб'єкти господарювання, які з дня державної реєстрації обрали Особливу систему, автоматично вважаються платниками єдиного податку 3 групи за ставкою 5 %» [27].

Також, було скасовано можливість не платити єдиний податок для платників єдиного податку 1 та 2 групи.

«Разом з цим, ФОП, податкова адреса яких знаходиться на територіях бойових дій або на тимчасово окупованих територіях України станом на дату їх початку, мають право не сплачувати єдиний податок 1 та 2 групи за період з першого числа місяця, в якому почалися бойові дії, виникла їх можливість або почалася тимчасова окупація, до останнього числа місяця, в якому їх було завершено» [27].

Скасування податкових пільг позитивно вплинуло на зростання місцевих податків і зборів – вони зросли на 19,8 % у 2024 році відносно 2023 року.

Отже, найбільшу частку у серед місцевих податків в Україні має єдиний податок – у 2022 році – 56,1 %, у 2023 році – 55,8 %, у 2024 році – 57,7 %. На другому місці за часткою надходжень є податок на майно – у 2022 році його частка склала – 43,6 %, у 2023 році – 43,8 %, у 2024 році – 41,9 %. Частка місцевих зборів (туристичного та за паркування) у доходах місцевих податків і зборів є незначною – менше 1 %.

Місцеві податки грають вагоме місце у податкових доходах громад, вони є другими за надходженнями після податку з доходів фізичних осіб та щорічно зростають. Питома вага місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів України за 2022 – 2024 роки була на рівні 15 %, у 2023 році – 15,3 %, у 2024 році – 17,6 %. Тобто роль місцевих податків і зборів у надходженнях громад протягом останніх років неухильно зростала та досягла

у 2024 році показника 17,6 %, що наближається до середнього показника у східноєвропейських країнах.

Пільги для бізнесу із сплати місцевих податків на початку війни вплинули на фінансові ресурси громад двояко: з одного боку, запровадження пільг сприяло бізнесу адаптуватися до нових важких умов військового часу, а з іншої, призвело до втрат податкових доходів громад у сумі 50- 60 млрд. гривень на рік, загалом до 100 млрд. грн. Тому, із 1 серпня 2023 року було скасовано більшість податкових пільг щодо місцевих податків, які були запроваджені на період військового часу, та було повернуто довоєнну систему оподаткування з деякими змінами. Скасування податкових пільг позитивно вплинуло на зростання місцевих податків і зборів – вони зросли на 19,8 % у 2024 році відносно 2023 року.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Проблеми місцевого оподаткування в сучасних умовах

Основною проблемою для місцевого оподаткування в сучасних умовах України є війна російської армії проти України. Ця війна почалась у лютому 2022 році та нанесла величезні збитки для нашої держави.

Із-за війни з громад почали виїжджати мешканці, це негативно вплинуло на доходи місцевих бюджетів, оскільки люди перестали працювати та сплачувати податки до бюджетів громад. Також, війна негативно вплинула на малий та середній бізнес, який відчув труднощі та обмеження, пов'язані із війною. Основними із них стали:

- постійні обстріли;
- відключення та нестача електроенергії;
- звільнення працівників та виїзд їх за кордон;
- потреба у релокації;
- мобілізація найманих працівників та нестача кваліфікованих працівників;
- нестача кваліфікованих робочих кадрів;
- порушення логістичних маршрутів;
- інші труднощі військового часу.

Було проведено незалежну оцінку серед представників малого, мікро та середнього підприємництва щодо того, щоб зібрати їх думки щодо впливу війни на ведення ними бізнесу, перспективи зростання й головні перешкоди для бізнес - екосистем тощо. «На песимістичні очікування бізнесу значною мірою впливає війна, що триває, та внутрішні економічні виклики в Україні. Найсуттєвішими перешкодами для розвитку бізнесу є:

1. Непередбачуваність ситуації в Україні та на внутрішньому ринку
2. Непередбачені дії держави, які можуть негативно вплинути на бізнес
3. Недостатня кількість платоспроможних клієнтів
4. Недостатня кількість наявних кваліфікованих робітників
5. Недостатній капітал

Кожну з цих п'яти головних проблем визнає щонайменше третина опитаних підприємств. Підприємства відчують труднощі зі збутом переважно через низьку купівельну спроможність населення та недостатні експортні можливості» [28].

Також, на зменшення надходження туристичного збору для громад впливає зменшення потоку туристів у зв'язку із війною. Люди менше подорожують між громадами і суми туристичного збору зменшуються.

Незначними для доходів громад є суми збору за паркування автотранспорту, вони складають лише 0,2 % від податків.

В Україні доволі невисокими у порівнянні з західноєвропейськими країнами є надходження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. У західноєвропейських країнах такі надходження становлять від 20 до 50 % місцевих надходжень, тоді як в Україні лише 7 % (за показниками 2024 року).

Експерти та практики місцевого самоврядування відзначають низьку ефективність чинної системи адміністрування місцевих податків і зборів. Станом на теперішній час адміністрування здійснює Державна податкова служба України, а органи місцевого самоврядування мають лише правозастосовну та інформаційну роль. Це призводить до того, що місцеві бюджети «щороку втрачають мільярди» [1] місцева влада не може впливати на облік платників, перевірки та роботу з боржниками. Серед ключових проблем практики та експерти називають:

- Неповноту і розрізненість баз даних. Баз даних Держреєстру речових прав, БТІ, держреєстру незавершеного будівництва та реєстри державної податкової служби часто не синхронізовані. Наприклад, нерухомі об'єкти і

досі не всі внесені в реєстри, що унеможлиблює сплату податків [9]. Відсутність інтегрованої інформації ускладнює контроль за наявними активами (будівлі, авто, землі).

- Відсутність доступу громад до даних державної податкової служби. За відсутності прозорих інформаційних обмінів, місцеві громади не можуть самостійно визначати та ідентифікувати всі об'єкти оподаткування. Експерти наголошують на необхідності надати органам місцевого самоврядування доступ до баз даних податкової служби.

- Складні пільги та непрозорість їх надання. Широке використання податкових пільг, особливо в платників єдиного податку та користувачів пільг з плати за землю, призводить до значних зловживань. Так, місцеві платники «єдиного податку» іноді заявляють про відсутність діяльності, але зберігають статус платника, отримуючи необґрунтовані пільги [9].

- Недостаньо ефективну роботу податкової служби. Висока ротація кадрів та слабка інформованість місцевих фахівців ускладнюють взаємодію між податківцями та громадами. На жаль, реформа ДПС не принесла значного покращення зростанню доходів місцевих бюджетів [20].

- Відсутність повноважень місцевого самоврядування щодо адміністрування місцевих податків. Місцеві органи не можуть безпосередньо проводити податкові перевірки, стягувати заборгованість чи формувати облікові картки платників. Отже, це дає ефект слабого контролю за надходженнями на рівні громад.

У результаті цих проблем, частка місцевих платежів в наповненні бюджетів в Україні залишається незначною (близько 1,6 % ВВП у 2022-2024 рр.). Водночас дослідники вважають, що саме розширення видів місцевих податків та поліпшення їх адміністрування є ключовими елементами фінансової децентралізації та зростання фінансової основи місцевого самоврядування.

3.2. Шляхи збільшення ролі місцевих податків та зборів для формування фінансової основи органів самоврядування

Для зростання ролі місцевих податків і зборів в Україні, у світлі виявлених проблем, пропонується низка заходів, які дозволять підвищити роль та значення місцевого оподаткування:

Доцільно передати частину роботи із адміністрування місцевих податків громадам. Залишаючи та зберігаючи за податковою службою ключові функції, до громад варто було би поступово передати певні операційні завдання. У закордонних країнах поширеною практикою є передання на рівень громад повідомлень або рішень про податкові зобов'язання, інформування боржників, збір даних про майнові об'єкти. Це допоможе розвантажити державну податкову службу та підвищить відповідальність місцевої влади за місцеві надходження.

Також, потрібно надати органам місцевого самоврядування доступ до податкових реєстрів. Необхідно надати громадам можливість бачити та враховувати у податково-бюджетній політиці об'єкти оподаткування. Це можна зробити через безплатний доступ до витягів з реєстрів податкової служби або інтеграцію інформаційних систем. Необхідно, також, узгодити наповнення реєстрів та їх синхронізацію між бюро технічної інвентаризації, громадами та органами податкової служби, щоб об'єкти нерухомості та землі завжди враховувались при нарахуванні податків.

Пропонуємо спростити встановлення ставок та пільг. Доцільно переглянути шкалу ставок місцевих податків: зменшити надмірні пільги, лібералізувати правила для малого бізнесу, щоб стимулювати його перехід на спрощену систему та сплату єдиного податку. Всі рішення про пільги повинні бути прозорими й погоджуватися з фінансовими можливостями бюджетів.

Необхідно для підвищення ефективності місцевого оподаткування є цифровизація обліку. Потрібно розвивати електронні сервіси для місцевих

податків: єдину електронну картку платника, інтегровану з держреєстрами, щоб громади могли швидко ідентифікувати боржників. Також, широко використовувати реєстратори розрахункових операцій для малого бізнесу у громадах, щоб легалізувати доходи та збирати єдиний податок.

Потрібний ефект для покращення збирання податків може дати підвищення відповідальності платників. Для цього запровадити штрафи та механізми стягнення для злочинних ухильників на місцях (за невиконання ухвалених рішень місцевої ради), контролювати організовану інвентаризацію земель і нерухомості.

Також, хороший ефект для покращення збирання податків можуть дати законодавчі зміни. Потрібно розробити та прийняти законопроект, який детально регламентував би нову модель адміністрування місцевих податків, їх співвідношення з державними. Ці заходи можуть включати встановлення граничного мінімального рівня власних доходів громад, наприклад до 3-5 % ВВП (щоб місцеві бюджети мали стабільну базу для наповнення). Можна розширити цілі використання місцевих надходжень (наприклад, пов'язаних з інфраструктурою) і цим зберегти певний стимул для місцевої економіки.

Суттєвим є те, що запропоновані кроки мають базуватись на прозорості та співпраці держави і громад. Ефективне адміністрування та розширення місцевих податків і зборів – одна із основних цілей децентралізації, яка має призвести до покращення фінансової спроможності громад .

Також, у зв'язку із інфляцією доцільно підвищити ставки оподаткування для нерухомого майна або змінити механізми їх встановлення. Можна їх встановлювати у відсотках від ринкової вартості майна, але потрібно створити реєстр нерухомості з незалежною оцінкою. Це підвищить надходження до місцевих бюджетів. Можна збільшити надходження транспортного податку, знизивши вартісний поріг для оподаткування. Зараз оподаткуванню підлягають нові машини до 5 років вартістю не менше 3 млн. гривень, пропонуємо зменшити цю суму до 1,5 млн. гривень.

Отже, основною проблемою для місцевого оподаткування в сучасних умовах України є війна російської армії проти України. Війна негативно вплинула на малий та середній бізнес, який відчув труднощі та обмеження та став менше платити податків, чим міг би, зокрема – єдиний податок. На зменшення надходження туристичного збору для громад впливає зменшення потоку туристів у зв'язку із війною.

Основними проблемами також є:

- неефективне адміністрування місцевих податків і зборів, коли місцеві громади усунуті від цього процесу;
- неповнота і розрізненість баз даних щодо платників та об'єкти оподаткування;
- складні пільги та непрозорість їх надання.

У результаті цих проблем, частка місцевих платежів в наповненні бюджетів в Україні залишається незначною (близько 1,6 % ВВП у 2022-2024 рр.).

Для зростання ролі місцевих податків і зборів в Україні, у світлі виявлених проблем, пропонується низка заходів, які дозволять підвищити роль та значення місцевого оподаткування:

- доцільно передати частину роботи із адміністрування місцевих податків громадам. У закордонних країнах поширеною практикою є передання на рівень громад повідомлень або рішень про податкові зобов'язання, інформування боржників, збір даних про майнові об'єкти.
- надати органам місцевого самоврядування доступ до податкових реєстрів. Необхідно надати громадам можливість бачити та враховувати у податково-бюджетній політиці об'єкти оподаткування.
- переглянути шкалу ставок місцевих податків: зменшити надмірні пільги, лібералізувати правила для малого бізнесу, щоб стимулювати його перехід на спрощену систему та сплату єдиного податку.

- розвивати електронні сервіси для місцевих податків: єдину електронну картку платника, інтегровану з держреєстрами, щоб громади могли швидко ідентифікувати боржників.

- встановити граничне значення мінімального рівня власних доходів громад, наприклад до 3-5 % ВВП (щоб місцеві бюджети мали стабільну базу для наповнення). Можна розширити цілі використання місцевих надходжень (наприклад, пов'язаних з інфраструктурою) і цим зберегти певний стимул для місцевої економіки.

В Україні доволі невисокими у порівнянні з західноєвропейськими країнами є надходження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. У західноєвропейських країнах такі надходження становлять від 20 до 50 % місцевих надходжень, тоді як в Україні лише 7 % (за показниками 2024 року).

Доцільно підвищити ставки оподаткування для нерухомого майна або змінити механізми їх встановлення. Можна їх встановлювати у відсотках від ринкової вартості майна, але потрібно створити реєстр нерухомості з незалежною оцінкою. Це підвищить надходження до місцевих бюджетів. Можна збільшити надходження транспортного податку, знизивши вартісний поріг для оподаткування. Зараз оподаткуванню підлягають нові машини до 5 років вартістю не менше 3 млн. гривень, пропонуємо зменшити цю суму до 1,5 млн. гривень.

Розширення видів місцевих податків та поліпшення їх адміністрування є ключовими елементами фінансової децентралізації та зростання фінансової основи місцевого самоврядування.

ВИСНОВКИ

Місцеві податки і збори – це регулярні обов’язкові або добровільні внески, які запроваджують органи місцевого самоврядування на підзвітній території з метою фінансового забезпечення покладених на них функцій та утримання місцевого господарства.

В Україні існують 2 місцеві податки – 1) податок на майно та 2) єдиний податок, а також, 2 місцеві збори – 1) збір з місць для паркування транспортних засобів, 2) туристичний збір. Податок на майно в Україні складається із трьох податків – 1) плати за землю, 2) податку на нерухоме майно, яке відмінне від земельної ділянки та 3) транспортного податку.

З 2015 року в Україні тривають реформи децентралізації, спрямовані на передачу значної частки податкових надходжень на місцевий рівень. Фіскальна децентралізація в Україні відіграє основну роль у зростанні доходів, ефективності та рівності надання публічних послуг. Найважливішими джерелами власних доходів місцевих бюджетів в Україні є місцеві податки і збори - єдиний податок, податок на майно та місцеві збори. Водночас місцеві бюджети досі значно залежать від трансфертів із держбюджету. Частка місцевих податків і зборів у доходах громад в Україні є меншою за подібні показники в Європейському Союзі та США.

Під час повномасштабної війни в Україні місцеве самоврядування продемонструвало високу стійкість, забезпечуючи життєдіяльність територій і зміцнюючи обороноздатність держави.

Найбільшу частку у серед місцевих податків в Україні має єдиний податок – у 2022 році – 56,1 %, у 2023 році – 55,8 %, у 2024 році – 57,7 %. На другому місці за часткою надходжень є податок на майно – у 2022 році його частка склала – 43,6 %, у 2023 році – 43,8 %, у 2024 році – 41,9 %. Частка місцевих зборів (туристичного та за паркування) у доходах місцевих податків і зборів є незначною – менше 1 %.

Місцеві податки грають вагоме місце у податкових доходах громад, вони є другими за надходженнями після податку з доходів фізичних осіб та щорічно зростають. Питома вага місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів України за 2022 – 2024 роки була на рівні 15 %, у 2023 році – 15,3 %, у 2024 році – 17,6 %. Тобто роль місцевих податків і зборів у надходженнях громад протягом останніх років неухильно зростала та досягла у 2024 році показника 17,6 %, що наближається до середнього показника у східноєвропейських країнах.

Пільги для бізнесу із спати місцевих податків на початку війни вплинули на фінансові ресурси громад двояко: з одного боку, запровадження пільг сприяло бізнесу адаптуватися до нових важких умов військового часу, а з іншої, призвело до втрат податкових доходів громад у сумі 50- 60 млрд. гривень на рік, загалом до 100 млрд. грн. Тому, із 1 серпня 2023 року було скасовано більшість податкових пільг щодо місцевих податків, які були запроваджені на період військового часу, та було повернуто довоєнну систему оподаткування з деякими змінами. Скасування податкових пільг позитивно вплинуло на зростання місцевих податків і зборів – вони зросли на 19,8 % у 2024 році відносно 2023 року.

Головною проблемою для місцевого оподаткування в сучасних умовах України є війна російської армії проти України. Війна негативно вплинула на малий та середній бізнес, який відчув труднощі та обмеження та став менше платити податків, чим міг би, зокрема – єдиний податок. На зменшення надходження туристичного збору для громад впливає зменшення потоку туристів у зв'язку із війною.

Основними проблемами також є:

- неефективне адміністрування місцевих податків і зборів, коли місцеві громади усунуті від цього процесу;
- неповнота і розрізненість баз даних щодо платників та об'єкти оподаткування;
- складні пільги та непрозорість їх надання.

У результаті цих проблем, частка місцевих платежів в наповненні бюджетів в Україні залишається незначною (близько 1,6 % ВВП у 2022-2024 рр.).

Для зростання ролі місцевих податків і зборів в Україні, у світлі виявлених проблем, пропонується низка заходів, які дозволять підвищити роль та значення місцевого оподаткування:

- доцільно передати частину роботи із адміністрування місцевих податків громадам. У закордонних країнах поширеною практикою є передання на рівень громад повідомлень або рішень про податкові зобов'язання, інформування боржників, збір даних про майнові об'єкти.

- надати органам місцевого самоврядування доступ до податкових реєстрів. Необхідно надати громадам можливість бачити та враховувати у податково-бюджетній політиці об'єкти оподаткування.

- переглянути шкалу ставок місцевих податків: зменшити надмірні пільги, лібералізувати правила для малого бізнесу, щоб стимулювати його перехід на спрощену систему та сплату єдиного податку.

- розвивати електронні сервіси для місцевих податків: єдину електронну картку платника, інтегровану з держреєстрами, щоб громади могли швидко ідентифікувати боржників.

- встановити граничне значення мінімального рівня власних доходів громад, наприклад до 3-5 % ВВП (щоб місцеві бюджети мали стабільну базу для наповнення). Можна розширити цілі використання місцевих надходжень (наприклад, пов'язаних з інфраструктурою) і цим зберегти певний стимул для місцевої економіки.

В Україні доволі невисокими у порівнянні з західноєвропейськими країнами є надходження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. У західноєвропейських країнах такі надходження становлять від 20 до 50 % місцевих надходжень, тоді як в Україні лише 7 % (за показниками 2024 року).

Доцільно підвищити ставки оподаткування для нерухомого майна або змінити механізми їх встановлення. Можна їх встановлювати у відсотках від ринкової вартості майна, але потрібно створити реєстр нерухомості з незалежною оцінкою. Це підвищить надходження до місцевих бюджетів. Можна збільшити надходження транспортного податку, знизивши вартісний поріг для оподаткування. Зараз оподаткуванню підлягають нові машини до 5 років вартістю не менше 3 млн. гривень, пропонуємо зменшити цю суму до 1,5 млн. гривень.

Розширення видів місцевих податків та поліпшення їх адміністрування є ключовими елементами фінансової децентралізації та зростання фінансової основи місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністрування місцевих податків і зборів ОМС – наступний крок фінансової децентралізації? Децентралізація. 2024. 23 лютого. URL: <https://decentralization.ua/news/17712?page=9#:~:text=%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0,%D1%96%D0%BD%D1%88%D0%B5%20%E2%80%93%D1%81%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8> (дата звернення 1.05.2025 р.)
2. Бак Н. А. Місцеве оподаткування в Україні: стан та перспективи підвищення ефективності. Економіка: реалії часу. 2017. №1 (29). С. 12-25.
3. Вдовічен, А., Чорновол, А., Мустеца, І., Табенська, Ю., & Томнюк, Т. (2024). ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ Й МІСЦЕВІ ФІНАНСИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄС. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(56), 86–96. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.56.2024.4390> (дата звернення 1.05.2025 р.)
4. Встановлення місцевих податків та зборів як вплив на місцевий економічний розвиток. Методичні рекомендації. Асоціація міст України. 2023. 85 с.
5. Горин В. П., Булавинець В. М. Плата за землю як інструмент фіскального регулювання суспільного добробуту. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2020. №3. С. 46-52
6. Горин В. П., Савчук С. В. Резерви нарощування фінансових ресурсів територіальних громад в умовах воєнного стану. Агросвіт. 2023. № 13. С. 11-20.
7. Гостєва О. Ю. Місцеві податки у зарубіжних країнах: досвід та напрями застосування в Україні. Економіка та право. 2016. №3. С. 134-139.

8. Доходи державного і місцевих бюджетів України. Офіційний веб-портал відкритих даних. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення 1.05.2025 р.)

9. Ефективне адміністрування місцевих податків: запорука фінансової стійкості громад і доступності податкових послуг. ОТГ. 2025. 7 квітня. URL: <https://hromady.org/efektivne-administruvannya-miscevix-podatkov/#:~:text=%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8> (дата звернення 1.05.2025 р.)

10. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник: словник / за ред. А. Г. Загороднього, Г. Л. Вознюка. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 713 с.

11. Західна О., Бундз Н. Аналіз дохідної частини місцевих бюджетів України в умовах воєнного стану. Економічні науки. 2022. №12(112). С. 84-91.

12. Іванов Ю. Б. Функції податків та податкове регулювання. Формування ринкової економіки в Україні. 2009. №19. С. 36-43.

13. Іщенко М. І., Міщук Є. В., Мясоєдова А. М. Місцеві податки та збори у забезпеченні економічної безпеки держави. Сучасні проблеми економіки і підприємництво. 2020. №25. С. 5-12.

14. Кириленко О. П. Місцеві фінанси: підручник / за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.

15. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 1.05.2025 р.)

16. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: навч. посіб. Київ: Знання, 1999. 487 с.

17. Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. Податкова система: навч-метод. посіб. Тернопіль: Воля, 2007. 237 с.

18. Лобачева І. Ф. Місцеві податки і збори: їх роль у формуванні місцевих бюджетів. Подільський вісник. 2021. №3(19). С. 18-24.

19. Магдебурзьке право. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D0%B4%D0%B5%D0%B1%D1%83%D1%80%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B5_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE (дата звернення 1.05.2025 р.)
20. Маркуц Ю., Задорожня Л. Адміністрування місцевих податків органами місцевого самоврядування: що варто врахувати. Вокс Україна. URL: <https://voxukraine.org/administruvannya-mistsevyh-podatkov-organamy-mistsevogo-samovryaduvannya-shho-varto-vrahuvaty#:~:text=%D0%B4%D0%BE%20%D1%86%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%20%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE,%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%96%20%D0%BD%D0%B5%20%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%B0%20%D0%BE%D1%87%D1%96%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%96%D0%B2> (дата звернення 1.05.2025 р.)
21. Мельник А. М. Проблеми оподаткування нерухомого майна в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2015. №19. С. 82-86
22. Місцеві бюджети через податкові пільги на час війни втратили 50-60 млрд. грн. – Виконавчий директор АМУ Олександр Слобожан. Асоціація міст України. URL: <https://auc.org.ua/novyna/miscevi-byudzhety-cherez-podatkovyi-pilgy-na-chas-viyny-vtratyly-50-60-mlrd-grn-vykonavchyi> (дата звернення 1.05.2025 р.)
23. Місцеві податки. ДПС. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/mistsevi-podatki/> (дата звернення 1.05.2025 р.)
24. Місцеві податки та збори. Децентралізація. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/261/%D0%91%D1%83%D0%BA%D0%BB%D0%B5%D1%82_-

[%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D1%96_%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%B8_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4_1.pdf](#) (дата звернення 1.05.2025 р.)

25. На замітку платнику: основні види податків і зборів в Україні. TAS. URL: <https://taslife.com.ua/blog/na-zamitku-platnyku-osnovni-vydy-podatviv-ta-zboriv-v-ukrayini> (дата звернення 1.05.2025 р.)

26. Овчаренко А. С. Транспортний податок в Україні: стан і перспективи. Порівняльно-аналітичне право. 2015. №2 С. 191-194.

27. Основні податкові зміни з 1 серпня 2023 року. ЕВА. URL: <https://eba.com.ua/osnovni-podatkovyi-zminy-z-1-serpnya-2023-roku/> (дата звернення 1.05.2025 р.)

28. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-smb-2024.pdf> (дата звернення 1.05.2025 р.)

29. Податки під час війни. ДПС України у Тернопільській області. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html> (дата звернення 1.05.2025 р.)

30. Податковий кодекс України. Закон України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 1.05.2025 р.)

31. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 1.05.2025 р.)

32. Романенко О. Р., Даниленко Л. П., Гладченко Л. П., Славкова А. А. Фінанси: навч-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2013. 136 с.

33. Сорока Р. С. Фіскальна роль місцевих податків і зборів у системі доходів місцевих бюджетів України. Соціально-правові студії. 2019. №2(4). С. 88- 95.

34. Ставки місцевих податків і зборів. ДПС. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/stavki-mistsevih-podatkiv-ta-zboriv/> (дата звернення 1.05.2025 р.)

35. Хатнюк Н. С. Актуальні питання запровадження нових місцевих податків та зборів: правовий аспект. Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. С. 185-193

36. Юрій С. І., Федосов В. М., Алексеєнко Л. М. Фінанси: підручник / за ред. Юрія С. І., Федосов В. М. Київ: Знання, 2012. 688 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Функції місцевих податків і зборів

№ п/п	Функції	Зміст
1.	Фіскальна	Через надходження встановлених органами місцевого самоврядування місцевих податків та зборів поповнюється дохідна база бюджету громади, забезпечується ефективне виконання завдань та функцій місцевого самоврядування
2.	Регулююча	За допомогою регулюючої функції органи місцевого самоврядування через зміну ставок місцевих податків та зборів можуть впливати на економічну діяльність підприємств та мешканців. Наприклад, зменшив податкові ставки, можна стимулювати здійснення підприємницької діяльності у тій чи іншій сфері. А піднімаючи податкові ставки, можна збільшити доходи місцевого бюджету, а, також, обмежити підприємницьку активність бізнесу громади
3.	Стимулююча	Через проведення раціональної податкової політики та ставок місцевих податків та зборів можна стимулювати підприємництво та сприяти економічному розвитку на території громади. Сприятливі податкові режими можуть сприяти залученню нових інвестицій та створювати нові робочі місця
4.	Контролююча	Цю функція передбачає контроль за повною та ефективною сплатою платниками місцевих податків належних до сплати коштів. Адже, гроші повинні були витрачені ефективно та відповідно до бюджетного розпису.
5.	Децентралізації	Цю функції діє в Україні з 2014 року разом із набуттям реформи децентралізації. Місцеве самоврядування отримало більші повноваження та фінансові ресурси з боку держави, громади стали більш самостійними у прийнятті рішень та виконанні обов'язків, які на них покладені

Продовження додатку А

6.	Функція спільного фінансування	Ця функція означає, що місцеві податки та збори в Україні можуть використовуватись для потреб спільного фінансування проектів та програм, що є спільними для декількох громад або районів. Завдяки цій функції можна спільно реалізовувати ті проекти та програми, які мають важливий соціальний, інфраструктурний , або економічний вплив на мешканців громад
----	--------------------------------	--

ДОДАТОК Б

Основні характеристики єдиного податку в Україні

Елемент податку	Перша група	Друга група	Третя група	Четверта група
1	2	3	4	5
Платники	ФОП без використання найманої праці. Річний дохід не перевищує 167 мінімальних зарплат	ФОП, до 10 найманих осіб. Річний дохід не перевищує 834 мінімальних зарплат	ФОП та юридичні особи без обмеження кількості найманих осіб. Річний дохід не перевищує 1167 мінімальних зарплат	Товаровиробники у сільському господарстві з часткою доходу від реалізації с/г продукції більше 75 %
Об'єкт	-	-	Дохід платника	Площа земель
Ставки	До 10 % прожиткового мінімуму	До 20 % мінімальної зарплати	3 % доходу для платників ПДВ, 5 % для неплатників	0,95 % грошової оцінки - для ріллі, пасовищ; 0,57 % грошової оцінки - для ріллі, пасовищ в гірських та поліських зонах
Податковий період	рік	рік	квартал	рік

ДОДАТОК В

Основні характеристики податку на нерухоме майно в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Фізичні та юридичні особи – власники нерухомості
База	Загальна площа об'єкта нерухомості
Ставки	Не більше 1,5 % від мінімальної зарплати на 1 січня за 1 квадратний метр
Податковий період	Календарний рік

ДОДАТОК Г

Основні характеристики земельного податку в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Власники земельних ділянок, паїв, землекористувачі
База	Грошова оцінка землі, площа землі
Об'єкт	Земельні ділянки, паї
Ставки	Для власності: - не більше 3 % грошової оцінки; - не більше 1 % грошової оцінки для земель загального користування; - не менше 0,3 % та не більше 1% грошової оцінки для сільськогосподарських угідь; - не більше 0,1 % для лісових земель. Для земель у постійному користуванні: - не більше 12 % за земельні ділянки , окрім державної та комунальної власності; - не більше 5 % за земельні ділянки за межами населених пунктів,
Податковий період	Календарний рік

ДОДАТОК Д

Основні засади сплати транспортного податку в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Власники легкових авто – населення та підприємства
Об'єкт	Легкові авто віком більше 5 років та вартістю більше 375 мінімальних зарплат на 1 січня звітного року
Ставки	25 тисяч гривень з авто
Податковий період	Календарний рік

ДОДАТОК Е

Основні засади сплати збору за паркування в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Юридичні особи та ФОП
Об'єкт	Земельна ділянка для паркування, комунальні гаражі, стоянки, паркінги
Ставки	За кожен день у гривнях за 1 кв. метр площі у розмірі 0,075 % мінімальної зарплати на 1 січня звітного року
Податковий період	Календарний квартал

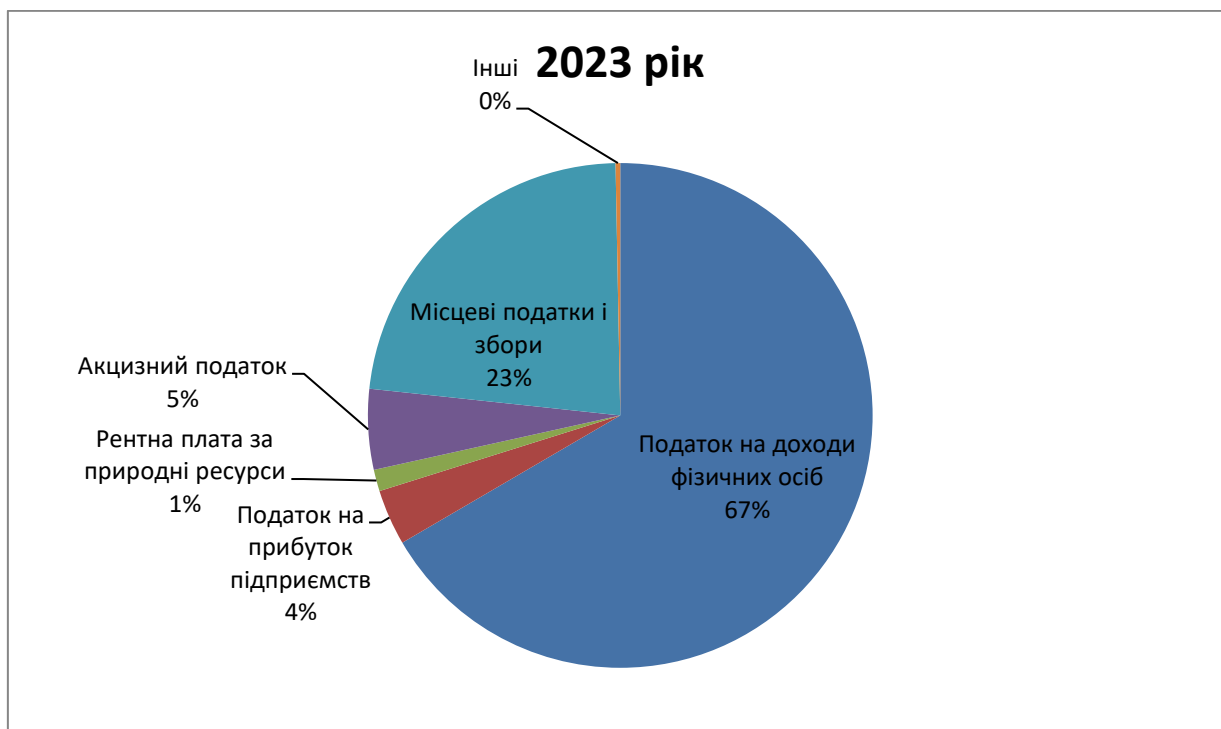
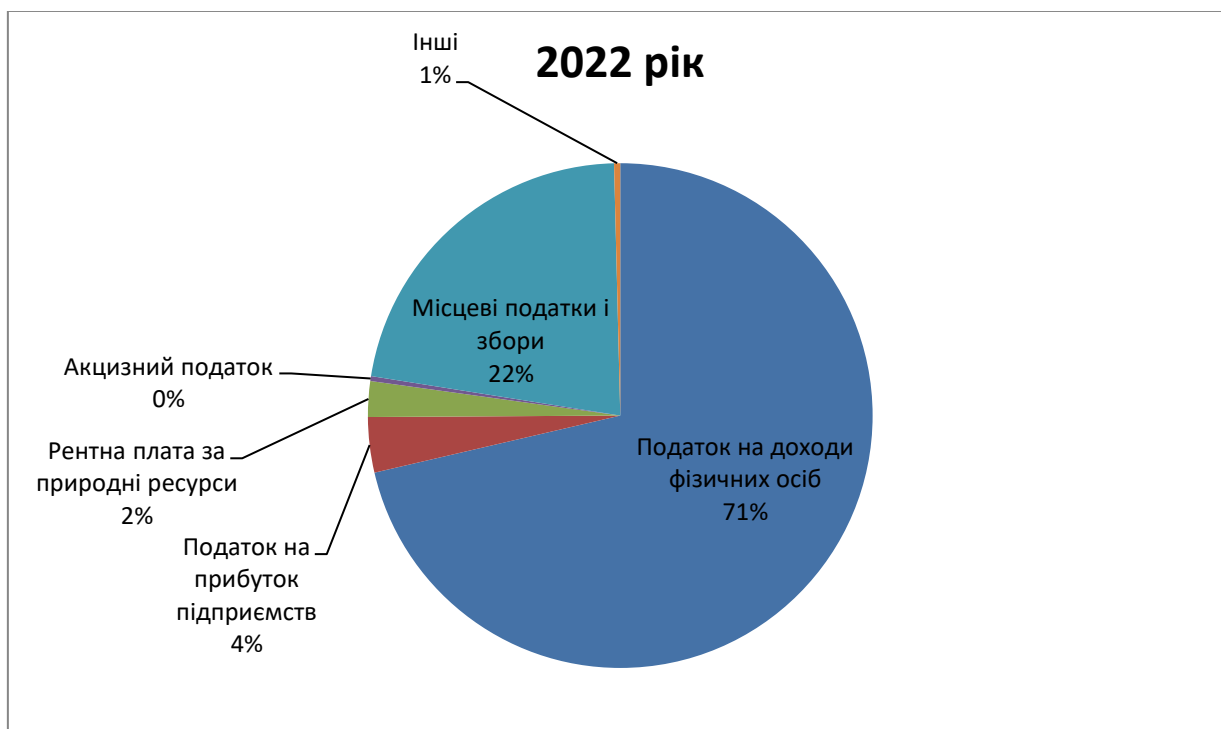
ДОДАТОК Ж

Основні засади та елементи сплати туристичного збору в Україні

Елемент податку	Характеристика
1	2
Платники	Громадяни України та іноземці, що тимчасово розміщені на території громади у місцях проживання
База	Загальна кількість діб проживання
Ставки	з однієї особи за 1 добу тимчасового розміщення: - для внутрішнього туризму - до 0,5 % мінімальної зарплати; - для в'їзного туризму - до 5 % мінімальної зарплати.
Податкові агенти	Юридичні особи, фізичні особи-підприємці, квартирно-посередницькі організації, що надають послуги з тимчасового розміщення осіб у місцях проживання або ночівлі
Податковий період	Календарний квартал

ДОДАТОК 3

Структура податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні за 2022 -2024 роки

Продовження додатку 3

